



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De veneratione || sanctor[um] libri duo Judoci
Clich-||touei. Neoportue[n]sis. excelle[n]tissi-||mi
Parisiensis academiae Theologi**

Clicthove, Josse

Coloniae, 1525

VD16 C 4211

Deniq[ue] s[an]ctos, no[n] ultra sui ordinis gradu[m] e[ss]e extolle[n]dos,
nec co[n]me[n]titia de illis apud p[ro]p[ri]u[m] narra[n]da miracula XVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36172

De veneratione Sanctorum.

notionē & memoriā, p̄ hmōi simulachra ducunt. Etenim hac uia, cui debitū reddet obsequiū, primū deo, secūdū sanctis ei⁹ tertiu uero, eorū imaginib⁹ propter ipsos. At tamē ubi ex sola simplicitate cōiuncta piæ affectioni, cōtingeret interdū laicos rudes & idiotas quoq̄ pacto circa imagines affici, neq; ita sincere, ut par ē, assurgere ad sc̄tōs illis effigiatos, hmōi eorū simplicitas & talis deuotio, nō ē cēsenda, prius eē ingrata deo aut displicēs, qm̄ ipsa in fide fit eccl̄iæ, & illi tāq̄ fundamento innitit. Cui⁹ cōtēplatione, supplet deus (ut credere dignū est) defectū eorū, & adiuuat ipsorum infirmitatem.

Sanctos, nō ultra sui ordinis gradū esse extollendos, nec cōmenticia de illis narrāda miracula. Cap. XVII

Decimo octauo demū cōflictu literario atq; postremo, hoc in nos telū aduersarij cōtorquēt. Nō paucos ē inuenire, q̄ hūano q̄dā affectu nō diuino spū, suos (qbus peculiariter additi sunt) sc̄tōs extollūt longe altioribus præconijs, q̄ ferat illoꝝ gradus ac conditio, pluraq; illis tribuūt sanctitatis & gloriæ eulogia, q̄ sinat ueritas, honoratissimis itidē illos titulis, soliq; deo iure debitis appellant, de ipsis, nō nisi p̄ suplationis atq; supexcellētię nomia uerba faciētes, cū sanctissimos, beatissimos, optimosq; ipsos p̄ dicāt. Demū alij de sanctis q̄s impēsius honorari uolūt, miracula cōfingūt, subdola adinuēctione, ad questū & pecunię aucupii, aliā uē quāuis iniquā intētionē, q̄ nunq̄ de⁹ p̄ eos est operatus, hmōiq; miraculoꝝ cōmēta, sanctoꝝ inserūt historijs, uulgoq; legēda tradūt, imo & in eccl̄iastico officio, illa sacraꝝ lectionū loco legi, ac proferrī interdū cōperiunt, sine certo aliquo & probato authore cōscripta. Eadē q; signoꝝ figmenta, in publica cōcione ad pplm̄ hi mendaces sanctoꝝ cultores denūciant, q̄ ad nēnias q̄sdā & fabulas aniles propemodū decumbūt. Et ita stulta quadā credulitate (ne dicā impietate) imbuunt animi Christianoꝝ, & pro ueritate mēdaciū, pro fide uero amplectunt errorē. Contra quos, intonat dominus per be-
atū Iob. Nunquid deus indiget uestro mēdacio, ut pro illo lo-
quamini dolos? Sed neq; sancti indigēt, aut gaudēt hmōi com-
mentitijs signis, ut honorent ab hominibus. Quocirca satius
esset

II eēt (inquit) oimodū scōrū cultū abolere, q̄ ex eorū ueneratiōe,
 tātis icōmodis aiazq; piculis occasiōē p̄bere. ¶ Hęc ita obie
 ctāt, sed paucis satisfaciēdū est p̄nti eorū cauillatōi, fatēdūq; in
 genue, p̄perā hęc fieri (sicubi fiūt) q̄ in ea assumūt. Seruādu
 em̄ est cū oī in re, tū in scōrū laudib⁹, mod⁹ ac mediocritas, ut
 nō plus aq; tribuat eis, neq; sublimi⁹ p̄coniū, q̄ cōgruat ip̄orū
 uirtutib⁹. Siqdē ip̄estor illa laudatio, hoib⁹ hāc adhuc uitā agē
 tib⁹ facta, uitio dat, neq; assentatiōis atq; adulatiōis caret sul
 pitioē. q̄to magis ea, q̄ sc̄tis, summe v̄itati & aq̄tati diuine in
 dimob̄ illi herētib⁹, fieret supra ip̄orū sorte & gradū, dānāda ē
 ac reiiciēda. Haud tñ iccirco ip̄robāda est honorifica scōrū
 appellatio, p̄ noīa sup̄mā indicātia excellētiā, exp̄ssa, ut cōten
 dūt aduersarij. Quippe hmōi denoiatio, q̄ sanctū quēpiā, bea
 tissimū, sacratissimūq; & sc̄licissimū appellamus, neq; q̄ brōrū
 statui & ordini ē incōgrua. Cū em̄ hāc adhuc uitā agētes his
 insigniam⁹ noībus, citra oēm adulationē, uocātes summū pō
 tificē, sanctissimū patrē ac br̄ssimū, q̄dni iisdē nūcupationib⁹
 sc̄tōs uere honorabim⁹? Verū qdē illd̄ est, q̄ id gen⁹ noīa in sa
 cris l̄ris raro cuiq; nisi deo attributa iueniūt, ut in eo loco psal
 mi, tu sol⁹ altissim⁹ in oī terra. Et i alio loco. Qm̄ tu dñs altissi
 mus sup̄ oēm terrā, nimis exaltat⁹ es sup̄ oēs deos. Et i euang.
 Sp̄s sc̄tūs sup̄ueniet in te, & uirt⁹ altissimi obūbrabit tibi. Et
 itez. Et tu puer, p̄pheta altissimi uocaberis. Verū itidē ē & id
 q̄ eadē, sup̄lationē designātia noīa, sc̄dm̄ p̄priā suā rōnē, siue
 affirmatiuā dederis, siue negatiuā, soli deo cōperere p̄nt Est ei
 de⁹ absolute oī alio sc̄tior, & is etiā ē, q̄ nihil aliū penit⁹ ē san
 ctius. Nihilō seci⁹ si eadē, sup̄excellētiē notā exprimētia noīa
 solā positiui itelligāt h̄e significatiōē cū q̄dā excellētia, ut s̄a
 ctissim⁹ tātūde ualere, atq; ualde uī admodū sc̄tūs, de ip̄sis br̄is
 celi ciuib⁹ enūciari p̄nt, qm̄ sc̄dm̄ hāc notionē, iterdū de uiuē
 tib⁹ dicta legūt, ut i p̄fatiōe B. Lucę, quā suo p̄fixit euāgelio.
 Visum est (ait) & mihi assecuto oīa, a principio diligēter ex or
 dine tibi scribere, optime Theophile, ubi S. Lucas Theophi
 lū ad quē scribit, uocat optimū. Br̄s etiā Paul⁹ Festū p̄sidē Iu
 deę, ob magistrat⁹ q̄ fungebat̄ autoritatē, & b̄nuolētię gr̄a,
 noīauit optimū, cū ita illi r̄ndit. Nō insanio (inquit) optie Feste.
 (sed ueh

Psal. 82.
 Psal. 96
 Luca. I.

Lucas

Act. 26.

De veneratione Sanctorum.

sed pietatis & sobrietatis vba eloqr, ut refert Lucas. **S**ctōꝝ qꝫ
patrū Aug. Hiero. Ambrosii, Greg. Bernardi, & ceterorum
scriptōꝝ libri, hīce suplatiuis noibus sunt refertissimi, q̄ in ea
(quā dixim⁹) insignis excellētię rōne sc̄tis attribuūt. Pnt & ea
de, in q̄dā supexcellētia, nō prorsus absoluta, sed alicui⁹ singu
laris uirtutis, & cōtracta, uere sc̄tis ascribi, qm̄ nemo pene est
sc̄tōꝝ, q̄ nō emineat ceteris peculiari q̄dā uirtute, q̄ insigniē ef
fult. **N**ēpe de quīs sc̄tō, etiā uere canit ecclia catholica. **Nō** **Eccle. 44**
est inuētus filis illi, q̄ cōseruaret legē excelsi, ppter aliquā uir
delicet uirtutē singlarē, q̄ reliqs excellēter p̄stitit. Et sc̄dm hāc
rōnē, sc̄tissim⁹ enūciat q̄spiā sc̄tōꝝ, qm̄ in aliq̄ uirtute eximiā
p̄ter ceteros habuit sc̄titatē. **B**riſsimus itidē dī, qm̄ pro insigni
aliq̄ uirtute, singlarē assecut⁹ est apud dñm beatitudinis gra
dū. **¶** Porro ut ad ea q̄ de miraculis sc̄tōꝝ obiectāt aduersarij, **III**
sermonē cōuertam⁹, nō debet qsq̄ se p̄bere facilē ad iudicādū
aut existimādū, miracula q̄ de sc̄tis in ecclia legūt, eē fictitia
aut mēdacia, potissimū qm̄ ab authorib⁹ probatis indubitatē fī
dei, illa sunt memorię prodita, aut etiā qm̄ sine certo legūt au
thore, ab ecclia tñ vli aut ab aliq̄ pticulari ecclia, sunt iā in usū
recepta. **N**eq̄ em̄ passim reijciēda sunt oia aut reprobāda, q̄ si
ne certi authoris titulo legēda in officio eccliaſtico tradūt, q̄
longinq̄ t̄pis uetustate, multōꝝ antiq̄ꝝ scriptōꝝ noīa, abolita
sunt a codicib⁹ q̄ꝝ fuerūt authores, aut ad posteritatis nō pue
nerint agnitiōē. **A**lioq̄ repudiandus eēt tot⁹ ipsius misſiæ ca
non, ab ecclia catholica uel maxie probat⁹, q̄ nō sit usq̄quaq̄
certū, q̄snā author illū prim⁹ cōposuerit. **R**eijciēdi etiā essent
cōplures libri, q̄ inter canonicos sacre scripturę libros, oim cō
fessione annūerant, utpote **R**egū, Paralipomenon, Iob, Sapi
entię, Machabeoz, q̄ nō sit oino exploratū, q̄snā fuerit eoz
certus author. **N**ō igit in miraculis sc̄tōꝝ aut actis q̄ in ecclia
recitant, & q̄ꝝ lectio ab ipsa ecclia diuturno usu est frequētata
exgrendus est morosa exactiōe cert⁹ author, sed captiuādus
in obsequiū **C**hrī est intellect⁹, subiiciēdusq̄ cū hūilitate, iud
icio ipsius ecclia, q̄ talia in propatulo legēda suscepit. **S**iqdē
hmōi submissio animi, p̄termisſa propria sua snā, sequētis iud
diciū atq̄ usum antiquū ecclia, apud deū magnā habebit re

LIBER SECVNDVS.

muneratione, propter obediētiā & reuerētiā in sanctā ecclīā,
 ubi e diuerso cōceptus & repudiatio eorū q̄ ab ecclīa recepta
 sunt et publice legūt ab aliq̄ isolēter attēta, q̄ ea sibi absurda
 & min⁹ rōnabilia uiderēt, graue sibi cōflaret dei irā atq; uindi
 ctā. **Nō** itaq; leues eē debem⁹ ad hāc tetricā & plerūq; temera
 riā cēsūrā, q̄ hęc uel illa (q̄ de sc̄tis in ecclīastico usu legūt) mi
 racula, sint cōmētitia, apocrypha, uana, mendācia, aut fictitia.
Cap. p̄cedēti. **Qm̄** sic ferētes iudiciū (q̄d sub p̄textu pietatis & p̄i in deū affe
Psal. 135. ct⁹, a spū impietatis & incredulitatis sepenūero, pficiscit, & cor
Psal. 67. dib⁹ hūanis imittit) insolecerem⁹ cōtra ecclīasticā authoritatē
 cui plurimū deferre debem⁹, & ubi etiā in ijs q̄ facti sunt, aber
 raret (si mō id fieri posset) ei⁹ tñ stare sniā ac usui, nos opteret
 idq; sine culpa fieret, ut & paulo añ dictū ē. **Necnō** & diuinā
 derogarem⁹ potētē, atq; uirtuti, abnegātes deū potuisse talia,
 (q̄ de sc̄tis recēsent) miracula facere, q̄ tñ facit mirabilia mag⁹
 na sol⁹, & mirabilis ē in sc̄tis suis, aut ip̄s, hmōi miracula ad de
 clarādā sc̄tōꝝ gl̄iā nō fecisse, astruētes, q̄ sane assertio, ip̄ingit
 errorē ecclīe, & pro f̄itate, ip̄am mēdācia palā p̄ferre cenlet,
 q̄d utiq; extremā ē temeritatis, p̄sumptōis & insolētē. **Verū**
 tñ si in libris haudq̄ ab ecclīa approbatis, sed apocryphis, de
 p̄hēdant fortasse cōlicta de sc̄tis miracula, q̄ in usum ecclīasti
 cū minime sunt recepta, aut i cōcionib⁹ ad pplm̄ p̄ferāt, hmōi
 miraculoꝝ gl̄iā, a pietate fidei & synceritate religionis aliena,
 atq; ad q̄stū forsan & pecuniā aucupiū excogitata, ut obijciūt
 aduersarij, haud ificias ierim, talia cōmēta de sc̄tis atq; figmē
 ta sustolli debere ab ijs, q̄ administratoriā hñt authoritatē in
 ecclīa. **Quoꝝ** sane mun⁹ ē, puigilē nauare operā, ne hmōi zi
 zania & noxia gramina, sub umbra pietatis succrescāt in agro
 dñico. **¶** **Ceterū** ut portū prospectātes, tādē uela cōplicemus
 dephēdunt ex ijs q̄ in toto hoc opusculo sunt adducta, duē in
 ter se oino oppositē circa sc̄tōꝝ uenerationē, eē ap̄ diuersos
 obseruatiōes **Prima** ad exupationē declinās & excessum, plus
 æq; sc̄tis ipsis attribuēs, maiorēq; illis ip̄endēs honorē q̄ par sit
 aut alio mō q̄ recta exposcat rō. **Qualis** est eorū, q̄ in obiectio
 nib⁹ q̄tuor postremorū capitū hui⁹ libri explicatos ritus min⁹
 cōmēdādos exercēt, et ijs modis sc̄tōs honorāt, q̄s inibi nobis
 aduersarij

III

De ueneratione Sanctorum.

¶ Quæ facti obiectat. Scda ꝑo obseruatio, imo potiꝰ obseruatõis defectio, extremũ etiã tenēs locũ ut prior, oĩno ad defectũ labiũ, abnegãsanctis aliquẽ eẽ deferẽdũ honorẽ, cultũ aut uenerationẽ, solũq; deũ a nobis honorãdũ eẽ p̄dicã, & sc̄toꝝ imagines, e tẽplis, sacellis atq; oratorijs tollẽdas p̄hibẽs, Huiꝰ aut execradẽ impietatis assertores, de eoꝝ uident eẽ nũero, q̄s taxat Horatiꝰ hoc carmie. **Dũ** fugiũt stulti uitia, in cõtraria currũt **Horatiꝰ:**
Eniũero offensi fortasse indiscreta multoꝝ p̄p̄sione, circa nĩmiã sanctorũ uenerationẽ, in q̄tuor ultimis huiꝰ libri capitibꝰ explicatã & reprobatã, ut ab illoꝝ uana obseruatiõẽ, ad sup̄stitionẽ propemodũ declinãte, sibi cauerẽt, incurrerũt oppositũ illiꝰ uitũ extremũ, atq; inciderũt in Scyllã, cupiẽtes uitare Charybdim, cõtra q̄s in toto hoc libello, geminaq; eiꝰ p̄te, armis literarijs dimicatũ eẽ. Sc̄tã ꝑo ecclia catholica, iter has duas syrtes, mediã ducit cymbã, mediũq; tenet ꝑ̄tatis iter, dãnãsuauũ, indiscretũ & pene sup̄sticiosum sc̄toꝝ cultũ, repudiãns itidẽ arrogãtẽ irreuerẽtiã atq; cõtẽptionẽ, sc̄tis nullũ honorẽ deferẽtẽ, et ãplectẽs decẽtẽ ac debitã sc̄toꝝ uenerationẽ. Quã mirĩfice & dignis p̄conijs cõmẽdat uir p̄clarẽ eruditõis, sacrarũq; sc̄arũ pitĩssimꝰ **Gabriel Biel**, in luculẽto illo ope, q̄d cõposuit de canone missẽ. **Eniũero** in illius opis lectione. 31. & 32. necnõ & lectiõẽ. 49. ac 59. totã materiã de ueneratione sc̄toꝝ ac imaginũ ipsorũ, copiose, luxulẽter, & egregie p̄tractat. Cuius lucubratione & sentẽtijs multũ certe aduti sumꝰ, ad elaborãdũ hoc p̄ns opusculũ, neq; ab eiꝰ uestigijs, q̄tũ nobis eẽ datũ pedẽ unq; defleximꝰ. Itaq; studiosum, cãdidũq; lectorẽ, iã receptui canẽtes solícite cõmonefacimꝰ, ut cũ n̄ra, tũ ipsius **Gabrielis** elaboratiõẽ inductꝰ, annitat, ea ueneratione sc̄tos oẽs amplecti, colere, & profeq; in terris, ut demũ eoꝝ p̄cibꝰ, p̄petua illis societate cõiungi mereat in ccelis. Qd nob etiã oĩbꝰ annuat sc̄toꝝ oĩm gloriator, dñs n̄r **Iesus Ch̄s**, cũ patre & spũ sancto unus deus, benedictus in secula. Amen.

¶ Colonia in officina honesti ciuis Petri Quẽtel,
Anno. M. D. XXV.
Mense Aprili.